

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tapaturmavakuutuslain työtapaturmavakuutuksen haittarahaa koskevia säännöksiä. Tapaturmavakuutuslakiin kirjattaisiin nykyistä tarkemmin haittarahakorvauksen myöntämiseen ja suuruuteen vaikuttavat edellytykset. Haittarahakorvauksen perusteena olevan pysyvän yleisen haitan käsitettä selkeytettäisiin ja lakiin kirjattaisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin keskeiset perusteet, joilla työtapaturmien aiheuttaminen vammojen ja sairauksien aiheuttama yleinen haitta arvioitaisiin.

Yksityiskohtaisemmat säännökset haittaluokituksesta, jolla erilaisten vammojen ja sairauksien aiheuttama yleinen haitta suhteutetaan toisiinsa, ehdotetaan annettaviksi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräs säädöstekninen muutos.

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010. Laki ehdotetaan sovellettavaksi työtapaturmiin, jotka ovat sattuneet, ja ammattitauteihin, jotka ovat ilmenneet, lain voimassa ollessa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila.....	3
1.1. Tapaturmavakuutuslain mukainen haittaraha ja sen perusteena oleva haittaluokitus.....	3
1.2. Haittaluokituksen soveltaminen muualla kuin työtapaturmavakuutuksessa.....	5
1.3. Haitan arviointi eräissä ulkomaisissa järjestelmissä.....	6
Ruotsi	6
Norja.....	6
Tanska.....	7
Saksa.....	7
1.4. Nykytilan arviointi	7
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	8
3. Esityksen vaikutukset.....	9
4. Asian valmistelu.....	10
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	11
1. Lakiehdotuksen perustelut	11
2. Voimaantulo.....	15
LAKIEHDOTUS	16
tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	16
LIITE.....	20
RINNAKKAISTEKSTI.....	20
tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	20

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Tapaturmavakuutuslain mukainen haittaraha ja sen perusteena oleva haittaluokitus

Tapaturmavakuutuslain (608/1948) nojalla suoritetaan korvauksia työntekijälle, jos hänelle sattuu työtapaturma. Korvaus määräytyy tapaturmavakuutuslain mukaan myös, jos työntekijällä todetaan ammattitautilaissa (1343/1988) tarkoitettu ammattitauti. Työtapaturmasta tai ammattitaudista jäänyt pysyvä yleinen haitta korvataan haittarahalla.

Haittarahan maksamista koskevat säännökset otettiin tapaturmavakuutuslakiin 1 päivänä tammikuuta 1982 voimaan tulleella tapaturmavakuutuslain muuttamisesta annetulla lailla (526/1981; HE 53/1981 vp).

Tapaturmavakuutuslain 18 a §:n 1 momentin mukaan haittarahaa suoritetaan työntekijälle, joka ei saa päivärahaa ja jolle aiheutuu tapaturmasta johtuvasta vammasta tai sairaudesta tai ammattitaudista pysyvää yleistä haittaa. Yleistä haittaa pidetään pysyvänä, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane.

Tapaturmavakuutuslain 18 a §:n 2 momentin mukaan yleisellä haitalla tarkoitetaan muuta vahinkoa kuin työkyvyn alentumista. Haitan suuruuden määrittämistä varten sosiaali- ja terveysministeriö jakaa yleistä haittaa aiheuttavat vammat ja sairaudet 20 haittaluokkaan.

Edellä mainitun hallituksen esityksen mukaan haittaraha on korvaus niistä vaikeuksista, jotka tapaturman seurauksena syntyneestä vammasta tai sairaudesta voi vahingoittuneelle aiheutua muussa kuin ansiotoiminnassa esimerkiksi perhe-elämässä, virkistys- ja harrastustoiminnassa tai osallistumisessa yhteiskuntaelämään. Haittarahalla korvataan lä-

hinnä sellaiset tapaturman seuraukset, joita ei voida määrittää täsmällisin taloudellisin mi-toin. Vamman tai sairauden seurauksiin saat-tavat vaikuttaa kuitenkin monet erilaiset yksilölliset seikat, joiden tasapuolinen huomioon ottaminen yleisen haitan määrittelyssä on vaikeaa. Haitan arvioinnin helpottamiseksi esityksessä ehdotettiin otettavaksi käyttöön haittaluokitus. Vahingoittuneen yksilöllisiä olosuhteita huomioitiin laajentamalla avu-ttomuuden perusteella myönnettävän lisän saamisperusteita ja myöntämällä korvausta kodinhoitokustannusten peittämiseksi.

Haittarahan suuruudesta säädetään tapaturmavakuutuslain 18 a §:n 3 momentissa. Se määräytyy vamman haittaluokan perusteella prosentteina tapaturmavakuutuslain 28 §:n 6 momentissa tarkoitetusta vuosityöansion vähimmäismäärästä, joka on vuoden 2009 indeksitasossa 10 980 euroa. Haittaluokissa 1—10 korvaus on 1—10, 15 prosenttia vähimmäisvuosityöansiosta. Haittaluokissa 11—15 haittaraha on 13—25 prosenttia vähimmäisvuosityöansiosta. Haittaluokissa 16—20 haittarahan suuruus on 32—60 prosenttia vähimmäisvuosityöansiosta. Haittaluokissa 1—10 korvauksen nousu painottuu suhteellisesti korkeampana alhaisimpiin haittaluokkiin, kun taas luokissa 11—15 korvaus nousee kolme prosenttia haittaluokkaa kohti ja luokissa 16—20 korvaus nousee seitsemän prosenttia haittaluokkaa kohti.

Tapaturmavakuutuslain 18 b §:n 1 momentin mukaan haittaluokkiin 1—10 kuuluvista vammoista tai sairauksista suoritetaan haittarahakorvaus kertakaikkisena. Haittaluokkiin 11—20 kuuluvista vammoista ja sairauksista suoritetaan haittarahakorvaus työntekijän valinnan mukaan joko jatkuvana tai kertakaikkisena.

Pykälän 2 momentissa on poikkeus 1 momentin pääsäännöstä. Sen mukaan vammois-

ta ja sairauksista, joille on lääketieteellisen kokemuksen mukaan ominaista vamman tai sairauden tilan nopeasti kuolemaan johtava pahentuminen, suoritetaan haittaluokkaa 10 vastaava kertakaikkinen korvaus. Haittaluokan ylittäessä 10 haittaraha suoritetaan jatkuvana sen haittaluokan mukaisesti, joka lääketieteellisen kokemuksen mukaan on ennakoitavissa ottaen huomioon vamman tai sairauden pahentuminen. Tästä haittarahasta ei vähennetä kertakaikkisena maksettua haittaluokan 10 mukaista korvausta.

Haittarahaa koskevia säännöksiä tarkistettiin nopeasti kuolemaan johtavien ammattitautien osalta 1 päivänä tammikuuta 1993 voimaantulleella lailla tapaturmavakuutuslain muuttamisesta (1642/1992). Sitä koskevan hallituksen esityksen (324/1992 vp) perusteluiden mukaan kertakaikkisena korvauksena maksettavalla haittaluokkaa 10 vastaavalla korvauksella pyritään turvaamaan vahingoittuneen itsensä käyttöön hänen elinaikanaan riittävä korvaus sairauksissa, jotka lähes poikkeuksetta johtavat nopeasti potilaan kuolemaan. Esityksen mukaan, vaikka säännöksessä puhutaan myös vammoista, se on tarkoitettu sovellettavaksi vain ammattitautina korvattaviin, työn aiheuttamiin sairauksiin, kuten mesoteliomaan ja muihin siihen rinnastettaviin keuhkojen syöpiin, joissa sairauden etenemisen ennuste on vastaavanlainen.

Pykälän 3 momentin mukaan kertakorvaus lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi työntekijän ikä huomioon ottaen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset haittarahan kertakorvauksen laskemisesta.

Kertakaikkisena maksettava haittaraha on korvausta pysyvistä haitasta henkilön koko loppuelämän ajaksi. Haittarahakorvauksen pääomittaminen kertakaikkiseksi korvaukseksi perustuu saman ikäisten henkilöiden tilastollisesti arvioituun keskimääräiseen jäljellä olevaan elinikään. Tällöin ei oteta huomioon yksilöllisiä olosuhteita. Naisten iäkerroin ja heille maksettava korvaus on miehiä suurempi, koska naiset tilastollisesti keskimäärin elävät miehiä pidempään.

Jos haittaluokka myöhemmin vamman tai sairauden pahentumisen takia nousee vähin-

tään kahdella, korvausta korotetaan 18 b §:n 4 momentin nojalla muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Maksettavasta haittarahasta on tällöin kuitenkin vähennettävä pykälän 2 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta maksettua pääoma-arvoa vastaava haittarahan määrä.

Pykälän 5 momentin mukaan, jos työntekijä haluaa myöhemmin vaihtaa jatkuvana maksettavan haittarahakorvauksensa kertakorvaukseksi, hänellä on pykälän 2 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta oikeus tähän vaihtoon. Tällöin haittarahakorvaus vaihdetaan sen pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi.

Lakisääteisen tapaturmavakuutuksen kannalta haittaluokituksen tehtävänä on yleistä haittaa arvioitaessa suhteuttaa tapaturmavammat toisiinsa nähden yhteismitallisiksi. Luokitus on tehty haitan arvioinnin helpottamiseksi. Vahingoittuneen ikä ei pääsääntöisesti vaikuta haittaluokan suuruuteen.

Ennen tapaturmavakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitetusta haittaluokituksesta annetulla sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä (1012/1986) vahvistettua haittaluokitusta työtapaturmavakuutuksessa sovellettiin haitta-asteen arvioinnissa vakiintuneeseen korvauskäytäntöön perustuen niin sanottua tohtori Eero Pontevan laatimaa epävirallista haitta-astetaulukkoa. Siinä haitta määriteltiin lääketieteellisesti perustein invalideettiprosenteina (0—100 %).

Haittaluokituksesta annetussa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä sen 1 §:n 1 momentissa yleisen haitan suuruuden määrittämistä varten vammat ja sairaudet on jaettu niiden aiheuttaman haitan vaikeusasteen mukaan 20 haittaluokkaan. Luokka 20 tarkoittaa suurinta haittaa ja luokka 1, jota käytetään ainoastaan silmien ja sormien vammoissa ja sairauksissa, pienintä haittaa. Haitat, jotka muussa kuin silmä- ja sormivammaisuudessa ovat lievempiä kuin luokassa 2, eivät vähäisyytensä takia ole tarkoin arvioitavissa.

Haittaluokka määritetään päätöksen 1 §:n 2 momentin mukaan etsimällä 3 §:n mukaisesta haittaluokkataulukosta sairautta tai vammaa tarkoin tai läheisesti vastaava tai siihen verrattava nimike. Jos sairauden tai vamman laajuuden tai erityisen laadun vuok-

si tällaista nimikettä ei voida soveltaa, käytetään yleisempää nimikettä (yläraaja kokonaisuutena, alaraajat kokonaisuutena, yleinen toiminnanvajavuus). Jos sairaudesta tai vammasta aiheutuu erityisen kivulloisuuden, huonon amputaatiotyngän tai muun vastaavan syyn vuoksi enemmän toiminnanvajavuutta kuin siihen sen laadun vuoksi muuten kuuluisi, haittaluokkaa voidaan korottaa.

Päätöksen 1 §:n 3 momentin mukaan yleinen haitta määrittellään lääketieteellisin perustein ottaen huomioon ainoastaan sairauden, vamman ja toiminnanvajavuuden laatu, mutta ei yksilöllisiä olosuhteita kuten ammattia. Vahingoittuneen toimintakykyä verrataan samanikäisen terveen henkilön toimintakykyyn.

Päätöksen 2 § sisältää yleiset määräykset haitan suuruuden määrittämiseksi niissä tapauksissa, joissa on kysymys useiden vammojen tai sairauksien aiheuttamasta yhteisestä haitasta. Sen 1 momentin mukaan kahden tai useamman sairauden tai vamman aiheuttama yhteinen haitta on yleensä pienempi kuin yksittäisten haittojen summa. Arvioinnissa voidaan tällöin käyttää sekä sopivaa yleisempää nimikettä että yleisen toiminnanvajavuuden käsitettä. Kohtuullinen pienennys voidaan eräissä tapauksissa laskea kaavan avulla:

$$K = A + B - \frac{A \times B}{20}$$

Kaavassa K on kokonaishaitan luokka ja A ja B ovat eri sairauksien tai vammojen taulukon mukaiset haittaluokat.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos vammat kohdistuvat toisiaan korvaaviin parillisiin elimiin ja aiheuttavat kumpaankin huomattavan toiminnanvajavuuden, voi kokonaishaitta olla yksittäisten haittojen summa tai suurempikin.

Pykälän 3 momentin mukaan uutta sairautta tai vammaa erikseen arvioitaessa aikaisempi sairaus tai vamma voi aiheuttaa haittaluokan korottamisen, jos sairaudet tai vammat kohdistuvat toisiaan korvaaviin parillisiin elimiin aiheuttaen niihin molempiin huomattavan toiminnanvajavuuden. Haittaluokkaa voidaan korottaa myös, jos uusi sai-

raus tai vamma kohdistuu elimeen tai toimintaan, joka ennestään on vammautuneelle henkilölle poikkeuksellisen tärkeä hänen vammaisuutensa takia.

1.2. Haittaluokituksen soveltaminen muualla kuin työtapaturmavakuutuksessa

Tapaturmavakuutuksen haittaluokitusta käytetään pysyvän haitan arviointikriteerinä lakisääteisen tapaturmavakuutusjärjestelmän ulkopuolella muun muassa vahingonkorvauslain mukaisen täyden korvauksen periaatteelle rakentuissa liikenne- ja potilasvakuutusjärjestelmässä. Liikennevahinkolautakunta on antanut tarkemmat ohjeet korvauksen suuruudesta ja haittaluokituksen soveltamisesta liikennevakuutuksessa. Myös potilasvakuutuksessa maksettavan korvauksen suuruus määrittyy Liikennevahinkolautakunnan ohjeiden perusteella.

Haittaluokitusta hyödynnetään myös Kansaneläkelaitoksen maksaman 16 vuotta täytäneen vammaistuen haitan määrittelyssä. Lääketieteellinen haitta ei kuitenkaan ole ainoa etuuden myöntöedellytys. Vammaisuuksista annetun lain (570/2007) 8 §:n mukaan etuuteen on oikeutettu 16 vuotta täyttänyt henkilö, jonka toimintakyvyn arvioidaan olevan sairauden, vian tai vamman vuoksi yhtäjaksoisesti heikentynyt vähintään vuoden ajan. Lisäksi edellytetään, että henkilön sairaudesta, iasta tai vammasta aiheutuu haittaa, avuntarvetta tai ohjauksen ja valvonnan tarvetta taikka erityiskustannuksia. Laissa ei viitata haittaluokitukseen, mutta Kansaneläkelaitos voi lain mukaan antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten laissa mainittua haittaa arvioidaan.

Myös kuntien vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987; vammaispalvelulaki) perusteella palveluiden myöntämisedellytyksiä arvioitaessa huomioidaan ensisijaisesti muita tekijöitä eikä lääketieteellinen haitta ole ainoa palveluiden järjestämisen edellytys. Vammaispalvelulain 1 päivänä syyskuuta 2009 voimaan tulleella lainmuutoksella (981/2008; HE 166/2008 vp) muun muassa täsmennetään vammaispalveluiden tarvehar-

kinnan arviointia. Hallituksen esityksen mukaan lainmuutoksen yhtenä tavoitteena on vahvistaa vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta sekä kiinnittää erityistä huomiota hänen vammastaan tai sairaudestaan aiheutuvaan avuntarpeeseen ja hänen yksilölliseen elämäntilanteeseensa palveluja ja tukitoimia suunniteltaessa ja niistä päätettäessä.

Haittaluokitusta hyödynnetään myös eräissä tapauksissa verotuksen puolella arvioitaessa vammaisen oikeutta invalidivähennykseen ja ajoneuvoveron vapautukseen.

1.3. Haitan arviointi eräissä ulkomaisissa järjestelmissä

Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Sveitsissä ja Englannissa on yleisen pysyvän haitan korvaamiseksi oma korvauslajinsa ja taulukko haitan luokittelua varten. Tavallista on myös, että vahingoittuneelle maksetaan yleistä invaliditeetti- tai työkyvyttömyyskorvausta, jonka määrittäminen voi perustua suomalaisen haittaluokituksen kaltaiseen luokitukseen. Haittakorvauksen voidaan ajatella niissä sisältyvän yleiseen invaliditeettikorvaukseen. Näin on esimerkiksi Saksassa, Itävallassa, Belgiassa ja Ranskassa. Vertailussa eri maiden järjestelmien välillä on huomattava, että haitan asteen ja työkyvyttömyyden asteen arviointi ovat eri asioita. Yleistä eurooppalaista taulukkoa pysyvän haitan määrittämiseksi ei ole. Seuraavassa kuvataan lyhyesti eräiden maiden luokitukset, joissa arvioidaan pysyvää toimintakyvyn alentumista tai invaliditeettia.

Ruotsi

Sveriges försäkringsförbund vastaa ruotsalaisesta luokituksesta (Gradering av medicinsk invaliditet 2004), jota käytetään yleisesti vakuutustoiminnassa, kuten liikennevakuutuksessa ja sopimusperusteisessa työtapa- turmavakuutuksessa. Korvauslajina on korvaus viasta ja haitasta, jolla tarkoitetaan pysyvää fyysistä ja psyykkistä vikaa ja haittaa. Luokituksessa lääketieteellinen invaliditeetti (medicinsk invaliditet) määritellään syystä riippumattomaksi fyysiseksi ja/tai psyykkiseksi toimintakyvyn alentumaksi,

jossa ei oteta huomioon vahingoittuneen ammattia, vapaa-ajan harrastuksia tai muita erityisiä olosuhteita. Luokituksen perusta on siten verrattavissa suomalaiseen haittaluokitukseen. Luokituksessa määritellään invaliditeettiprosentti 0—100. Korvaus on tuloista riippumaton kertakorvaus ja siinä otetaan huomioon iän ja invaliditeettiprosentin lisäksi myös työnteon jatkaminen.

Eri toiminnanvajavuuksien yhteensovitukselle on laskentaohjeet. Peruskaavan mukaan suurimpaan invaliditeettiprosenttiin lisätään muut prosentit seuraavasti: $A \% + B (100 - A) \%$. Kaava on esitetty matemaattisesti eri muodossa kuin Suomen vastaava kaava, mutta antaa saman lopputuloksen.

Vammaan tavallisesti liittyvä kipu ja särky (värk och smärta) on otettu huomioon invaliditeettiprosentissa. Sen ylittävän eli subjektiivisen kivun osalta on taulukossa oma kohtansa kroonisesta traumaattisesta kivusta, jossa maksimiarvona on 35 prosenttia.

Norja

Norjan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa norjalaisen pysyvän haitan luokituksen asetuksella, jossa säädetään haittakorvauksesta (menerstatning) työvahingon seurauksena. Luokitusta kutsutaan invaliditeettitaulukoksi (Invaliditetstabell). Luokituksessa käytetään – kuten Ruotsissa – termiä lääketieteellinen invaliditeetti. Sillä tarkoitetaan fyysistä ja/tai psyykkistä toiminnanvajuutta, joka tietty vamma tai sairaus aiheuttaa. Se määritellään objektiivisin perustein ottamatta huomioon ammattia, työkyvyn alentumaa ja vapaa-ajan harrastuksia. Kysymys on Suomen haittaluokituksen verrattavasta invaliditeettiluokituksesta. Invaliditeetti ilmaistaan prosentteina 0—100. Korvaus on tuloista riippumaton vakiosuuruinen vuosikorvaus, jonka voi ottaa myös pääomittuna. Useamman vamman aiheuttama invaliditeettiaste arvioidaan yhdessä. Ylä- ja alaraajavammojen osalta on todettu, että vammaan tavallisesti liittyvä kipu on otettu huomioon invaliditeettiprosentissa. Merkittävä erityinen kipu voi kuitenkin korottaa invaliditeettiasetta enintään neljäsosalla (enintään 10 prosenttiyksikköä).

Tanska

Tanskassa luokitus on nimeltään haittataulukko (Méntabellen), jonka vahvistaa työtaturmavakuutusta hoitava valtiollinen vakuutuslaitos Työvahinkohallitus (Arbejdsskadestyrelsen). Luokitus on tarkoitettu työvahingon aiheuttaman pysyvän haitan korvaamiseen (godtgørelse for varigt mén). Korvaus on kertasuorituksena maksettava tuloista riippumaton vakiosumma. Luokituksessa haitalla tarkoitetaan lääketieteellistä arviota vamman aiheuttamasta haitasta vahingoittuneen jokapäiväisessä elämässä. Arvioinnissa ei oteta huomioon yksilöllisiä olosuhteita, kuten ammattia, sukupuolta ja ikää. Haitan määrä arvioidaan prosentteina. Haittataulukko on hyvin verrattavissa suomalaisen haittaluokitukseen. Yhteisen haitan määrittely on ohjeistettu. Täysin erillisten vammojen aiheuttama haitta-aste on vammojen yhteenlaskettu haitta, toinen toisensa haittaa lisäävien vammojen haitta-aste on enemmän kuin niiden yhteenlaskettu summa (esim. molemmissa käsissä vamma), ja vammojen, joista aiheutuu päällekkäisiä oireita, yhteinen haitta-aste on pienempi kuin niiden summa. Yleistä subjektiivisen kivun huomioon ottamista koskevaa ohjetta ei ole, mutta kipu on sinänsä mainittu taulukossa hyvin useiden vammanimikkeiden kohdalla vaikuttavana tekijänä.

Saksa

Saksalainen järjestelmä eroaa edellä esitellyistä siinä, ettei siellä ole erillistä korvausta työkyvyttömyydestä riippumattomasta lääketieteellisestä haitasta. Työtaturman tai ammattitaudin aiheuttaman työkyvyn alentuman johdosta myönnetään korvaus, jos työkyvyn alentuma on vähintään 20 prosenttia. Työkyvyttömyyden (MdE Minderung der Erwerbsfähigkeit) arvioinnissa käytetään suomalaista haittaluokitusta vastaavaa taulukkoa. Samaa taulukkoa käytetään Saksassa myös yleisen invaliditeetin (GdB Grad der Behinderung) arvioimiseen. Työkyvyn alentuman/invaliditeetin aste määritellään prosentteina eikä arvioinnissa oteta huomioon yksilöllisiä tekijöitä. Usean vamman aiheuttama haitta arvioidaan ohjeiden mukaisesti

yhteen sovitettuna arvona, ei yhteenlaskettuna. Kipu on nimenomaisesti mainittu vaikuttavana tekijänä useassa vamma-/sairausnimikkeessä.

1.4. Nykytilan arviointi

Valtioneuvoston oikeuskansleri on Suomen Kivuntutkimusyhdistys ry:n pyynnöstä 20 päivänä marraskuuta 2003 antanut kannanoton (Dnro 1074/1/02), joka koski tapaturmavakuutuslain 18 a §:ssä tarkoitettua haittaluokituksesta annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen laillisuutta. Yhdistyksen käsityksen mukaan käytössä oleva haittaluokitus on lääketieteessä tapahtuneen kehityksen myötä vanhentunut ja puutteellinen erityisesti kivun arvioinnin osalta, mikä on johtanut siihen, ettei kansalaisia kohdella perustuslain edellyttämällä tavalla yhdenvertaisesti. Oikeuskanslerin näkemyksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tuli ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin lain muuttamiseksi, jos lääketieteessä on tapahtunut sellaista kehitystä, että tapaturmavakuutuslain 18 a § ei enää täytä perustuslain 6 §:n mukaisia vaatimuksia kipupotilaiden yhdenvertaisesta kohtelusta. Tapaturmavakuutuslain 18 a §:ssä kytketään kroonisen kivun korvattavuus vammaan tai sairauteen. Jos nykyään voidaan lääketieteellisesti osoittaa kivun voivan aiheutua ilman sitä selittävää vammaa tai sairautta, tulisi säännöstä muuttaa. Samalla kannanotossa kiinnitettiin huomioita myös siihen, että haitan arvioinnin perusteista tulisi säätää nykyistä selkeämmin lain tasolla.

Kuten edellä 1.3 kohdasta ilmenee, Euroopan maissa ei ole aivan Suomen työtaturmavakuutusjärjestelmää vastaavaa korvausjärjestelmää eikä haittarahaa vastaavaa korvauslajia, jolla korvattaisiin nimenomaan pysyvää haittaa. Useiden Euroopan maiden korvausjärjestelmiin kuitenkin sisältyy Suomen haittaluokituksen kaltaisia haitan tai invaliditeetin luokituksia, mutta niiden sisältö ja käyttötarkoitus vaihtelevat.

Lakisäätäinen työtaturmavakuutus on Suomessa syyperusteinen sosiaalivakuutusjärjestelmä. Haittarahakorvauksen maksaminen edellyttää, että haitta johtuu nimenomaan työtaturman aiheuttamasta vammasta tai sairaudesta. Vamman tai sairauden ja työta-

paturman välillä tulee olla lääketieteellisin perustein osoitettavissa oleva todennäköinen syyseuraussuhde. Siten pelkkä potilaan kokemana kipuoire ilman, että sen voitaisiin osoittaa olevan syy-yhteydessä työtapataturman aiheuttamaan vammaan tai sairauteen, ei voi olla haittarahakorvauksen perusteena. Syy-yhteyden osoittamiseen saattaa liittyä näyttöongelmia tilanteissa, joissa potilaan kokeman kiputilan ja vamman vaikeusasteen välillä on voimakas epäsuhte. Perusteita tapaturmavakuutusjärjestelmälle keskeisestä syy-yhteyden periaatteesta luopumiselle ei ole.

Eri Euroopan maiden haitan arviointia koskeissa luokituksissa on eroja on siinä suhteessa, miten kipu huomioidaan. Tavanomaisesti katsottava kipu sisältyy useimmiten eri vammoja vastaavaan luokkaan, mutta kivun huomioon ottamisesta voidaan mainita myös yksittäisten vammojen kohdalla haittaan vaikuttavana tekijänä tai kivun vaikutusta voidaan arvioida erikseenkin.

Nykyisen haittaluokituksen antaminen sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä perustuu tapaturmavakuutuslain 18 a §:ään. Tämä valtuutussäännös ei ole perustuslain kannalta enää asianmukainen. Myös pysyvä haitta ja haitan arvioinnin keskeisistä perusteista on säädetty tapaturmavakuutuslaissa varsin niukasti. Pysyvää haittaa määritellään osin myös nykyisessä ministeriön päätöksellä vahvistetussa haittaluokituksessa. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan, tulee säätää lailla. Tämän vuoksi on tarpeen määritellä tapaturmavakuutuslaissa nykyistä tarkemmin pysyvän yleisen haitan käsite ja keskeiset perusteet, joilla haitta määritellään.

Nykyinen haittaluokitus on osin vanhentunut suhteessa lääketieteellisissä arviointi- ja mittaamenetelmissä sekä hoitomenetelmissä ja apuvälinetekniikassa tapahtuneeseen kehitykseen. Haitan arvioinnissa tulisi huomioida myös eri toimintakyvyn alueiden muuttunut merkitys. Kognitiivisen ja psykososiaalisen toimintakyvyn merkitys korostuu arkipäivän selviytymisessä usein fyysistä suorituskykyä enemmän. Esimerkiksi havaintokyky, koordinaatiokyky, sorminäppäryys, sosiaaliset

taidot ja älyllinen päättelykyky ovat myös olennaisia tekijöitä arvioitaessa henkilön selviytymistä arkipäivän toimissa. Vastaavasti apuvälineiden kehittyminen ja ympäristön esteettömyyden paraneminen ovat vähentäneet fyysistä vammoista aiheutuvaa haittaa.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on, että tapaturmavakuutuslakiin perustuva työtapataturmavakuutuksen haittaluokitus voidaan saattaa vastaamaan lääketieteessä tapahtunutta kehitystä ja että haitan arvioinnissa voidaan ottaa huomioon eri tyyppisten toiminnanvajausten muuttunut painoarvo nyky-yhteiskunnassa.

Esityksessä ehdotetaan, että tapaturmavakuutuslain haittarahakorvauksen määräytymistä koskevia säännöksiä uudistetaan niin, että laista ilmenisi perustuslain edellyttämällä tavalla haittarahakorvauksen maksamisen ja sen suuruuden määräytymiseen vaikuttavat keskeiset perusteet. Lain tasolla säädettäisiin nykyistä tarkemmin ja selkeämmin, minkälaista vahinkoa tapaturmavakuutuslain mukaisella haittarahakorvauksella on tarkoitettu korvattavaksi, mitä tarkoitetaan haittarahakorvauksen perusteena olevalla pysyvällä yleisellä haitalla ja miten työtapataturmien aiheuttamien erilaisten vammojen ja sairauksien ja ammattitautien aiheuttama haitta määrittyy. Tarkemmat säännökset, joilla erilaisten vammojen ja sairauksien aiheuttama yleinen haitta suhteutettaisiin vamma- ja sairauskohtaisesti toisiinsa jakamalla ne haittaluokituksen avulla 20 haittaluokkaan, annettaisiin lain voimaan tultua sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Tapaturmavakuutuslaissa ehdotetaan annettaviksi myös perussäännökset siitä, miten kipu otettaisiin huomioon haitan arvioinnissa. Eri tyyppisiin vammoihin ja sairauksiin lääketieteellisen kokemuksen mukaan tavanomaisesti liittyvä kipu otettaisiin huomioon vamma- ja sairauskohtaisesti haittaluokkiin sisältyvinä. Näitä haittaluokkia voitaisiin kuitenkin lain mukaan tapauskohtaisesti erikseen korottaa muun muassa silloin, kun vammaan tai sairauteen liittyy erityisen kiputilan vuoksi enemmän toiminnanvajausta kuin siitä sen laadun vuoksi yleensä muuten

aiheutuisi. Keskipaikean kiputilan kohdalla korotus olisi yhdestä kahteen haittaluokkaan ja vaikean kiputilan kohdalla tätä enemmän kiputilan vaikeusasteen mukaisesti. Tarkoituksena on lisäksi, että asetuksella säädettävässä haittaluokituksessa voitaisiin tarkemmin säätää erikseen sellaisten ylä- ja alaraajojen vammojen haitan arvioinnista, joissa vammaan liittyy niin sanotun monimuotoisen alueellisen kipuoireyhtymän lääketieteelliset edellytykset täyttävä kiputila.

Lisäksi lain tasolla säädettäisiin, miten haitta määriteltäisiin useiden samanaikaisten vammojen kohdalla tai kun työntekijällä on jo tapaturmaa aikaisempi vamma. Lisäksi säädettäisiin haitan arvioimisesta yleisen toiminnanvajauksen perusteella, kun haitan arviointi vammakohtaisilla perusteilla ei ole mahdollista. Nykyiseen tapaan yleisellä haitalla tarkoitettaisiin tapaturman aiheuttamaa toimintakyvyn alentumista. Toimintakykyä verrattaisiin samanikäisen terveen henkilön toimintakyvyn ottamalla huomioon rajoitukset, joita vammasta tai sairaudesta huomioon ottaen sen laatu ja vaikeusaste yleensä aiheutuu jokapäiväisessä elämässä. Toimintakykyä arvioitaessa ei otettaisi huomioon vahingoittuneen työntekijän yksilöllisiä olosuhteita tai vaikutusta työkykyyn.

Esityksellä ei oteta kantaa haittaluokituksen mahdolliseen soveltamiseen muissa etuusjärjestelmissä.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä selkeytetään työtapaturmavakuutuksen haittarahakorvauksen perusteena olevan yleisen haitan käsitettä sekä kivun ja useiden samanaikaisten vammojen ja sairauksien aiheuttaman haitan arviointia. Haitan arviointia koskevat keskeiset perusteet siirrettäisiin perustuslain edellyttämällä tavalla säädettäväksi lain tasolla.

Tarkempi vamma- ja sairauskohtainen haittaluokitus annettaisiin tapaturmavakuutuslakiin ehdotetun asetuksenantovaltuuden nojalla sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella. Haittaluokitus laadittaisiin työtapaturmavakuutuksen haittarahakorvauksen perusteena olevan pysyvän yleisen haitan arvioimiseksi. Ehdotetuissa säännöksissä ja uudistettavassa haittaluokituksessa otettaisiin huomioon lää-

ketieteellisissä tutkimus- ja mittausten menetelmissä tapahtunut kehitys ja yleisen haitan erilainen painottuminen nyky-yhteiskunnassa. Parantuneet tutkimus- ja mittausten menetelmät mahdollistavat haitan arvioinnin kahta haittaluokkaa tarkemmin muissakin kuin silmä- ja sormivammoissa. Tämän vuoksi myös haittaluokan oikaisu voitaisiin tehdä jo, kun haittaluokka nousee vähintään yhdellä haittaluokalla.

Ehdotettujen lainmuutosten perusteella haittaluokituksista sovellettaisiin tapaturmavakuutuslain mukaisen haittarahan suuruuden määrittämiseen. Tapaturmavakuutuslain mukaan haittaluokkaa ei käytetä muiden tapaturmaetuuksien kuin haittarahan perusteena. Haittaluokka ei siten vaikuta esimerkiksi työtapaturmassa vaikeasti vammautuneelle henkilökohtaisen avuntarpeen perusteella tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaan myönnettäviin vammais- ja kuntoutuspalveluihin eikä työkyvyttömyyden perusteella maksettavaan ansionmenetykskorvaukseen.

Ehdotetussa laissa ei oteta lainsäädännöllisesti kantaa haittaluokituksen mahdolliseen soveltamiseen muualla kuin työtapaturmavakuutuksessa. Tapaturmavakuutuslain mukaisen haitan käsitteen soveltuvuus ja haittaluokituksen käyttäminen muissa etuusjärjestelmissä on tarkoituksenmukaista ratkaista erikseen kunkin järjestelmän tavoitteet ja tarpeet huomioon ottaen.

Esityksen mukaan kertakaikkisena maksettava haittaraha laskettaisiin nykyiseen tapaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi ottaen huomioon vahingoittuneen tilastollisin perustein arvioitu keskimääräinen elinikä tapaturman sattuessa. Naiset elävät Suomessa keskimäärin miehiä pidempään. Tämä johtaa siihen, että naisten osalta käytettäisiin tällä hetkellä suurempaa ikäkerronta, jolloin kertakaikkinen haittaraha voi olla naiselle suurempi kuin samanikäiselle miehelle. Koska haittarahan tarkoituksena on korvata elinikäistä haittaa, tämä tilastoon perustuva korvausmäärän ero ei riko sukupuolten tasa-arvon periaatetta.

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Haittarahaa koskevien tarkennettujen säännösten soveltaminen saattaa kuitenkin jossain määrin lisätä työ-määriä vakuutusyhtiöissä, jolloin esityksellä

saattaa olla kuitenkin vähäisiä vaikutuksia yhtiöiden liikekuluihin.

Ammattitautilain 3 §:n viittaussäännöksen perusteella ehdotettavat muutokset koskevat myös ammattitaudeista tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan maksettavia haittalahakorvauksia.

4. Asian valmistelu

Sosiaali- ja terveysministeriö antoi Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle (TVL) toimeksiannon selvittää tapaturmavakuutuslain 18 a §:n nojalla annetun haittaluokituksen uudistamistarpeita ja tehdä ehdotus haittaluokituksen ajantasaistamiseksi. TVL:n hallitus asetti tammikuun 19 päivänä 2007 työryhmän selvittämään haittaluokituksen tarkistamista. Työryhmä sai raporttinsa valmiiksi 6 päivänä kesäkuuta 2008. TVL:n toimitettua raporttinsa sosiaali- ja terveysministeriölle, sen johdosta järjestettiin laaja lau-

suntokierros. Lausunto pyydettiin muun muassa keskeisiltä vammaisjärjestöiltä, työmarkkinajärjestöiltä sekä eräiltä vakuutusjärjestelmiltä. Saaduissa lausunnoissa vammaisjärjestöjen taholta esitettiin huoli muun muassa haittaluokituksen seurannaisvaikutuksista muissa vammaisten etuuksia koskevissa järjestelmissä, joiden soveltamiskäytännössä hyödynnetään tapaturmavakuutuksen haittaluokitusta. Keskeiset työmarkkinajärjestöt ja vakuutusjärjestelmät puolsivat eräin muutos- ehdotuksen ehdotetun haittaluokituksen toteuttamista.

Hallituksen esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä haittaluokituksen tarkistamistyöryhmän ehdotuksen ja saatujen lausuntojen pohjalta. Esityksestä pyydettiin vielä ennen sen antamista lausunto keskeisiltä vammaisjärjestöiltä ja työmarkkinajärjestöiltä. Esityksessä on pyritty ottamaan huomioon saaduissa lausunnoissa esiintuotuja näkökantoja.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

18 a §. Pykälän 1 momentissa kuvataan, minkälaista vahinkoa tapaturmavakuutuslain mukaisella haittarahalla on tarkoitettu korvattavaksi. Säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä tapaturmavakuutuslain mukaisen yleisen haitan käsitettä, vaan tarkentaa ja selkeyttää sitä. Haittarahaa suoritetaan työtapa- turman aiheuttamasta pysyvästä yleisestä haitasta. Haittaraha ei ole siten korvausta tapaturmavamman aiheuttamasta työkyvyn alen- tumasta, hoidon tai henkilökohtaisen avun tarpeesta tai vammautuneen tarvitsemista vammais- palveluista eikä muistakaan kustan- nuksista, joista on erikseen säädetty korvaus tämän lain ja tapaturmavakuutuslain perus- teella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädetään, mitä haittarahalla korvattavalla yleisellä haitalla tapaturmavakuutuslaissa tarkoitetaan. Toimintakyvyn alentumista (*toiminnanvaja- us*) arvioitaessa työtapa- turmassa vahingoittuneen toimintakyvyn vertailuperusteena käytetään samanikäisen terveen henkilön toimintaky- kyä. Toimintakykyyn kuuluu paitsi kyky ih- miselle normaaleihin fyysisiin toimintoihin myös kyky oppimiseen ja tiedon soveltami- seen, kommunikointiin, itsestä huolehtimi- seen sekä vuorovaikutukseen ja ihmissuhteis- siin muiden ihmisten kanssa.

Momentissa mainituilla jokapäiväisen elä- män rajoituksilla tarkoitetaan esteitä, rajoit- teita, hankaluutta ja elämänlaadun heikenty- mistä koti- ja perhe-elämässä, virkistys- ja harrastustoiminnassa ja yhteiskuntaelämään osallistumisessa.

Yleisen haitan käsite kattaisi myös vam- masta tai sairaudesta jääneistä arvista tai

muusta epämuotoisuudesta aiheutuvan pysy- vän haitan. Haitta voi ilmetä tällöin fyysiseen toimintakykyyn vaikuttavina rajoituksina. Li- säksi kasvojen ja muun kehon alueen arvet tai muut epämuotoisuudet voivat olla pelkäs- tään ulkonäöllisesti niin merkittäviä, että ne alentavat toimintakykyä vaikeuttamalla esi- merkiksi sosiaalista kanssakäymistä.

Edellä kuvattuja rajoituksia ei arvioida kunkin vahingoittuneen yksilöllisten olosuh- teiden kannalta. Arviointi tapahtuu sen mu- kaan, minkälaisia rajoituksia jokapäiväisen elämän kannalta lääketieteellisesti arvioiden yleensä liittyy sellaiseen vammaan tai sairau- teen, jonka vahingoittunut on tapaturman seurauksena saanut. Huomioon ei siten oteta vahingoittuneen yksilökohtaisia asuin- ja per- heolosuhteita, asuinpaikkaa, ammattia, har- rastuksia tai hänen muita henkilökohtaisia olosuhteitaan. Koska haitan arviointiin vai- kuttaa vamman yksilöllinen laatu ja vaikeus- aste, huomioon otetaan myös toimintakyvyn parantuminen, joka asianomaisen työntekijän kohdalla on saavutettu tekoniveltä, proteesia tai muuta apuvälinettä käyttäen. Myös haitan pysyvyyden käsite säilyisi nykyisen lain mu- kaisena.

Pykälän 3 momentissa säädetään tapatur- man aiheuttamien vammojen ja sairauksien jakamisesta haittaluokituksella nykyiseen ta- paan niiden lääketieteellisen laadun ja vai- keusasteen perusteella 20 haittaluokkaan. Kuten jäljempänä ehdotetaan, tarkemmasta vamma- ja sairauskohtaisesta haittaluokituk- sesta säädettäisiin sosiaali- ja terveystoimi- stiön asetuksella.

Nykyinen laki perustuu haitan asteen mää- rittelyyn haittaluokkien avulla prosentti- lukujen sijasta. Tämä vuodesta 1982 lähtien voimassa olleeseen lakiin perustuva menette-

ly ei ole aiheuttanut käytännössä ongelmia eikä sen muuttamiseen ole erityisiä perusteita. Lääketieteellistä haittaa kuvaavan haitan määrittely hättaluokkien avulla selkeyttää hättarahakorvauksen eroa päivärahana ja tapaturmaeläkkeenä maksettavaan ansionmenetykskorvaukseen, joka maksetaan viiden prosentin tarkkuudella määrättyvän työkyvyn alentuman perusteella. Hättaluokituksessa yksi hättaluokka vastaa prosentteina ilmaistuna viiden prosentin suuruista hättää.

Lisäksi 3 momentissa säädetään siitä, miten eri vammojen ja sairauksien aiheuttamaa hättää hättaluokituksessa kuvattaisiin. Hättän arvioinnin helpottamiseksi lähtökohtana on nykyiseen tapaan ilmaista hättää yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman läheisesti kuvaavin nimikkein. Hättää voitaisiin kuvata hättaluokituksessa myös raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavin yleisemmin nimikkein. Muun toiminnallisen kokonaisuuden voivat muodostaa esimerkiksi toisiaan korvaavat parilliset elimet, kuten yläraajat tai alaraajat taikka näkö- ja kuuloaisti. Tällaisia nimikkeitä tarvitaan muun muassa tapauksissa, joissa samaan raajaan, aistiin tai muuhun elinten tai elintoimintojen toiminnalliseen kokonaisuuteen kohdistuu useita vammoja tai sairauksia. Hättää määriteltäisiin hättaluokituksessa siten, että nimikkeen osoittamaan hättaluokkaan sisältyy asianomaiseen vammaan ja sairauteen yleisen lääketieteellisen kokemuksen mukaan tavanomaisesti liittyvä kipu, jollei nimikkeen perusteissa toisin määrättäisi.

18 b §. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, miten hättää yksittäisessä tapauksessa määritetään. Tämä tapahtuisi ensisijaisesti etsimällä hättaluokitukselta yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman tarkoin kuvaava nimike ja sitä vastaava hättaluokka. Jos sopivaa nimikettä ei hättaluokitukselta löydy, hättää määriteltäisiin yleisemmän nimikkeen avulla.

Yleisempää nimikettä sovellettaisiin myös silloin, kun vamma- tai sairauskohtainen nimike ei vamman tai sairauden erityisen laadun, laajuuden tai vaikeusasteen vuoksi vastaa kysymyksessä olevassa tapauksessa aiheutuvaa hättää. Samoin yleisempää nimikettä käytettäisiin silloin, kun samaan raa-

jaan, aistiin tai muuhun toiminnalliseen kokonaisuuteen kohdistuu useita vammoja tai sairauksia. Useiden yksittäisten vammojen vaikutusta esimerkiksi koko raajan toimintaan on usein käytännössä vaikea erotella. Hättän arviointi koko raajan toimintakyky huomioiden kuvaa paremmin toiminnallista kokonaisuutta vahingoittuneen kannalta.

Useimpiin tapaturman aiheuttamiin vammoihin ja sairauksiin liittyy jonkin asteen kiputuntemus. Kuten edellä ehdotetaan, vammojen ja sairauksien aiheuttaman hättän arviointiin tarvittava tarkempi luokitus laadittaisiin siten, että eri vammoja ja sairauksia kuvaaviin nimikkeisiin sisältyisi kullekin vamma- ja sairaustyypille lääketieteellisen kokemuksen mukaan ominainen kiputila, jollei hättaluokituksessa erikseen toisin säädetäisi. Pykälän 2 momenttiin sisältyisi yleissäännös hättaluokan korottamisesta kysymyksessä olevalle vammalle tai sairaudelle epätavallisen voimakkaan kiputilan perusteella.

Momentin mukaan lievä kiputila ei aiheuttaisi hättaluokan korotusta. Hättaluokan korotukseen oikeuttavana erityisenä kiputilana pidettäisiin keskivaikeaksi arvioitua kiputilaa, jonka perusteella hättaluokkaa korotettaisiin vähintään yhdellä ja enintään kahdella hättaluokalla. Jos kiputilaa voidaan pitää vaikeana, hättaluokkaa voitaisiin korottaa kiputilan vaikeusasteen mukaan tätä enemmänkin. Myös erityisen kiputilan kohdalla edellytetään, että siitä aiheutunutta hättää voidaan pitää pysyvänä.

Vaikean kiputilan perusteella tehtävän hättaluokkakorotuksen suuruutta ei ehdoteta säädetäväksi tarkemmin, vaan korotuksen määrä jäisi arvioitavaksi tapauskohtaisesti. Tällöin tulisi ottaa soveltuvin osin huomioon yhdenmukaisuus monimuotoisen alueellisen kipuoireyhtymän aiheuttaman hättän ja yleisen toiminnanvajauksen arviointiperusteiden kanssa. Tarvittaessa tarkempia vamma- ja sairauskohtaisia säännöksiä korotuksen suuruudesta voitaisiin antaa jäljempänä 18 c §:n nojalla asetuksella säädetävässä hättaluokituksessa.

Pykälän 2 momentin korotussäännöstä ei sovellettaisi, kun erityinen kiputila otetaan käytettävän hättanimikkeen mukaan jo muutoinkin erikseen huomioon hättaluokan suu-

ruuteen vaikuttavana tekijänä. Säännös ei siten tulisi sovellettavaksi esimerkiksi aikaisemmin mainituissa ylä- ja alaraajojen vammoissa, joihin liittyy monimuotoisen alueellisen kipuoireyhtymän lääketieteelliset edellytykset täyttävä kiputila. Näiden vammojen aiheuttaman haitan arvioinnista, jossa on keskeisesti kysymys kivun vaikutuksesta toimintakykyyn, on tarkoitus säätää haittaluokituksessa erikseen.

Haitan arvioinnissa otetaan huomioon vain kysymyksessä olevasta työtapaturmasta johtuva pysyvä haitta muiden aikaisempien vammojen tai sairauksien vaikuttamatta haitan arviointiin. Haitta voi olla kuitenkin tavanomaista suurempi, kun tapaturma kohdistuu elimeen tai elintoimintoon, joka oli vahingoittuneelle jo ennen työtapaturmaa poikkeuksellisen tärkeä hänen aikaisemman vammansa tai sairautensa takia. Siksi pykälän 3 momentin mukaan haittaluokituksen mukaista haittaluokkaa korotettaisiin tällaisessa tilanteessa. Momentti on tarkoitettu sovellettavaksi esimerkiksi silloin, kun tapaturmainen silmävamma kohdistuu jo aikaisemmin toisen silmänsä näkökyvyn menettäneen työntekijän terveeseen silmään.

Korotuksen suuruudesta ei momentissa säädettäisi muuta kuin, että arvioinnissa tulisi ottaa huomioon vammojen ja sairauksien laatu ja vaikeusaste. Koska lain lähtökohtana on korvata vain työtapaturmasta aiheutuvaa haittaa, korotus ei kuitenkaan voisi nousta niin suureksi, että haittaluokka vastaisi sitä kokonaisuutta, joka molemmista vammoista tai sairauksista haittaluokituksen mukaan aiheutuisi, mikäli ne olisivat saman tapaturman aiheuttamia. Tarvittaessa tarkempia säännöksiä korotuksen suuruudesta, joissa voidaan ottaa huomioon vamman laatu ja vaikeusaste, olisi mahdollista antaa 18 c §:n nojalla säädettävässä haittaluokituksessa.

Niissä tapauksissa, joissa kahdelle tai useammalle vammalle ja sairaudelle on määritetty haittaluokkanimikkeitä soveltamalla erilliset haittaluokat, ne yhdistettäisiin kokonaisuuden arvioimiseksi pykälän 4 momentissa ehdotettua laskennallista vähennyskaavaa käyttäen. Voimassa olevan lainsäädännön tapaan useamman vamman tai sairauden kokonaisuutta pidettäisiin yleensä pienempänä kuin erillisten haittaluokkien summaa.

Jos yhdistettäviä haittaluokkia on kolme, laskutoimitus toistettaisiin tätä kaavaa käyttäen siten, että lukuna A käytettäisiin ensimmäisen laskukaavaa käyttäen saadun laskutoimituksen tulokseksi saatua haittaluokkaa ja lukuna B seuraavaksi pienintä tai kolmatta saman suuruista haittaluokkaa. Mikäli haittaluokkia on enemmän kuin kolme, laskutoimitus toistettaisiin vastaavalla tavalla käyttäen lukuna A mainittua kaavaa käyttäen viimeksi tehdyn yhdistämisen tulosta ja lukuna B seuraavaksi pienintä haittaluokkaa. Laskukaavaa käytettäessä syntyvä desimaaliluku sijoitettaisiin kaavaan pyöristämällä se ensin lähimmäksi kokonaisluvuksi. Pyöristys tehtäisiin myös, kun kaavaa käyttäen lopputulokseksi saadaan desimaaliluku. Jos luvun desimaaliosa on vähintään 5, tarkoituksena on, että luku pyöristetään yleisesti noudatetun pyöristyssäännön mukaisesti kokonaisluvuksi ylöspäin.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin tapauksista, joissa 4 momentin mukaista kaavaa ei käytettäisi yksittäisiä haittaluokkia yhdistettäessä. Momentti soveltuisi tapauksiin, joissa vamma tai sairaus on kohdistunut samanaikaisesti toisiaan korvaaviin parillisiin elimiin tai sekä näkö- että kuuloaistiin eikä haittaluokituksessa ole niiden aiheuttamaa haittaa kuvaava yhteistä nimikettä. Tällöin kokonaisuutta olisi eri vammoille tai sairauksille määritettyjen erillisten haittaluokkien summa. Toisiaan korvaavilla parillisilla elimillä tarkoitettaisiin momentissa esimerkiksi yläraajoja, alaraajoja, silmiä ja korvia sekä sisäelimistä munuaisia.

Tarkoituksena on, että asetuksella annettavaan haittaluokitukseen sisällytetään myös luokitus, jolla kuvataan vammojen ja sairauksien aiheuttamaa yleistä haittaa suoraan yleisen toiminnanvajausten asteiden eikä vammakohtaisten nimikkeiden avulla. Pykälän 6 momentin mukaan haitta tulisi arvioida yleisen toiminnanvajausten perusteella, kun haittaa ei voida määritellä pykälän aikaisemmissa säännöksissä säädetyllä tavalla käyttäen yksityiskohtaisia tai yleisempiä nimikkeitä. Säännös on tarpeen muun muassa tapauksissa, joissa haittaluokitukselta ei löydy vammaan sopivaa yksityiskohtaista tai yleisempää nimikettä. Momenttia voitaisiin soveltaa myös esimerkiksi tapauksissa, joissa

on kysymys useista laajoista vammoista, jotka aiheuttavat erilaisia toiminnallisia rajoituksia ja joissa eri vammojen osuutta on vaikea erotella toisistaan.

Haitta tulisi momentin mukaan määritellä yleisen toiminnanvajauksen perusteella myös silloin, kun yksityiskohtaisten tai yleisempien nimikkeiden perusteella arvioitun kokonaishaitan suuruus olennaisesti poikkeaa haitasta, jonka tapaturmasta voidaan arvioida aiheutuvan yleisen toiminnanvajauksen arviointiperusteita käyttäen.

Pykälän 7 momentissa säädetään selvyuden vuoksi siitä, ettei työtapaturman aiheuttama haittaluokka voi nousta missään tilanteessa haittaluokkaa 20 suuremmaksi.

18 c §. Pykälän mukaan tarkemmat säännökset haitan suuruuden arvioinnista sekä erilaisten vammojen ja sairauksien haittaluokista annettaisiin nykyiseen tapaan haittaluokituksessa. Siitä säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Haittaluokituksessa säädettäisiin yksityiskohtaisesti muun muassa erilaisten vammojen ja sairauksien haittaluokista ja niiden määräytymiseen vaikuttavista seikoista.

18 d §. Pykälä vastaa sisällöllisesti nykyisen lain 18 a §:n 3 momenttia. Ehdotetussa 18 d §:ssä säädetään, että haittarahan suuruus määräytyy säännöksessä mainitun taulukon mukaan prosentteina 28 §:n 6 momentissa säädetystä vähimmäisvuosityöansiosta.

18 e §. Pykälään siirretään osin muutettuna nykyisin lain 18 b §:ään sisältyvät säännökset. Pykälän 1 momentti vastaa nykyisen 18 b §:n 1 momenttia ja 2 momentti nykyisen 18 b §:n 2 momenttia. Vaikka esitetyn 18 b §:n 2 momentissa puhutaan myös vammoista, säännös on tarkoitettu sovellettavaksi vain ammattitautina korvattaviin työn aiheuttamiin sairauksiin, kuten asbestisyöpiin.

Pykälän 3 momentti koskee kertakaikkisena korvauksena maksettavan haittarahan pääomittamista, mistä säädetään nykyisin lain 18 b §:n 3 momentissa. Haittaraha maksetaan haittaluokissa 1—10 aina kertakaikkisena korvauksena ja haittaluokissa 11—20 vahingoittuneen valinnan mukaan joko jatkuvana tai kertakaikkisena korvauksena. Perustuslain 80 §:n 1 momentin edellyttämänä nykyisen säännöksen sanamuotoa tarkennetaan, jotta se vastaisi paremmin nykyistä ker-

takorvauksen laskemiskäytäntöä. Ehdotetun säännöksen mukaan kertakorvausta laskettaessa otetaan huomioon työntekijän tilastollisesti arvioitu keskimääräinen jäljellä oleva elinikä tapaturman sattuessa. Tarkemmat määräykset pääomituksen laskentaperusteista annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Työntekijän tilastollinen jäljellä oleva elinikä vaikuttaa korvausvastuun arviointiin. Naisten ja miesten ikäkertoimet kertakorvausta laskettaessa ovat erilaiset, koska naiset tilastollisesti todettuna keskimäärin elävät selvästi miehiä pidempään. Sosiaali- ja terveysministeriö on päätöksillään vahvistanut nykyisen kertakaikkisen haittarahan pääomitusperusteet. Viimeksi perusteet on vahvistettu sosiaali- ja terveysministeriön 12 päivänä syyskuuta 2006 antamalla päätöksellä (Dnro STM/2083/2006). Perusteissa kertakaikkisen suorituksen yhtenä laskuperusteena käytetään lakisääteisessä vahinkovakuutuksessa yleisesti vuonna 2004 käyttöön otettua valtakunnallisesta väestö- ja tapaturmavakuutuslaskentatietoaineistosta johdettua kuolevuusmallia.

Euroopan neuvoston ja parlamentin viimeksi antamissa miesten ja naisten yhdenvertaista kohtelua koskeissa direktiiveissä 2006/54/EY ja 2004/113/EY on hyväksytty, että sukupuolta voidaan perussopimuksissa taattuja perusvapauksia ja muita perustavaa laatua olevia periaatteita loukkaamatta käyttää maksujen ja etuuksien perusteena silloin, kun sukupuoli vaikuttaa vakuutusmatemaattisesti vakuutettavan riskin arviointiin. Vaikka direktiivit eivät nimenomaisesti koske lakisääteisiä sosiaaliturvajärjestelmiä, voidaan direktiiveissä hyväksyttyä sukupuolten erilaista kohtelua koskevaa sääntelyä yleisesti hyväksyttävänä periaatteena soveltaa myös lakisääteisissä sosiaaliturvajärjestelmissä silloin, kun sukupuoli vaikuttaa vakuutusmatemaattisesti korvausvastuun arviointiin.

Pykälän 4 momentti vastaa nykyistä lain 18 b §:n 4 momenttia muutoin, mutta haittaluokan oikaisemiseksi riittäisi nykyisen kahden sijasta jo yhden haittaluokan nousu.

Pykälän 5 momentti koskee oikeutta jatkuvan haittarahan vaihtamiseen sen pääomarvoa vastaavaksi pääomaksi. Asiasta säädetään tällä hetkellä lain 18 b §:n 5 momentissa. Sosiaali- ja terveysministeriö on päätök-

sillään vahvistanut jatkuvan korvauksen asemasta maksettavan kertakorvauksen pääomitusperusteet. Viimeksi perusteet on vahvistettu sosiaali- ja terveysministeriön 18 päivänä huhtikuuta 2008 antamalla päätöksellä (Dnro STM/1122/2008). Perusteissa kertakorvauksena maksettavan korvauksen yhtenä laskuperusteena käytetään samaa kuolevuusmallia kuin 3 momentin mukaista kertakorvausta laskettaessa. Uuteen pykälään lisättäisiin näin ehdotettua 3 momenttia vastaavat säännökset haittarahan pääomittamisesta.

29 §. Pykälän 1 momenttiin tehdään tekniset muutokset siltä osin kuin momentissa on viitattu vakuutusyhtiölakiin sekä vakuutusluokista annettuun sosiaali- ja terveysministeriön päätökseen. Muutokset johtuvat siitä, että vanha vakuutusyhtiölaki (1062/1979) on kumottu uudella 1 päivänä lokakuuta 2008 voimaan tulleella vakuutusyhtiölailla (521/2008) ja sosiaali- ja terveysministeriön päätös suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimi-

vien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusluokista (858/1995) on kumottu samana päivänä voimaan tulleella vakuutusluokista annetulla lailla (526/2008).

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010. Ennen ehdotetun lain voimaantuloa sattuneisiin tapaturmiin ehdotetaan sovellettavan ehdotetun lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Ammattitautilain 3 §:ssä olevan viittaussäännöksen mukaan ehdotettavat haittarahasäännökset koskevat myös ammattitauteja, joista maksettavat korvaukset määräytyvät tapaturmavakuutuslain säännösten mukaan. Ammattitautien osalta tapaturman sattumisaikaa vastaa se ajankohta, jolloin ammattitauti on ilmennyt.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain (608/1948) 18 a ja 18 b § sekä 29 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 18 a § laeissa 526/1981, 1642/1992 ja 1314/2002, 18 b § mainitussa laissa 1642/1992 ja 29 §:n 1 momentti laissa 483/2001, sekä
lisätään lakiin uusi 18 c—18 e §, seuraavasti:

18 a §

Haittarahaa suoritetaan työntekijälle työtapaturman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta. Haittarahalla ei korvata tapaturman aiheuttamaa työkyvyn alentumista, hoidon tai avun tarpeesta johtuvia kustannuksia eikä muuta vahinkoa, josta säädetään erikseen korvaus tässä laissa tai tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (625/1991).

Yleisellä haitalla tarkoitetaan tapaturman aiheuttamaa toimintakyvyn alentumista (*toiminnanvaja*us). Toimintakykyä verrataan samanikäisen terveen henkilön toimintakykyyn. Tällöin otetaan huomioon rajoitukset, joita vammasta tai sairaudesta huomioon ottaen sen laatu ja vaikeusaste yleensä aiheutuu jokapäiväisessä elämässä. Toimintakykyä arvioitaessa ei oteta huomioon ammattia, elin- ja asuinoloja eikä työntekijän muita yksilöl-

lisiä olosuhteita. Toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon tekonivelen, proteesin tai muun apuvälineen avulla saavutettu toimintakyvyn parantuminen. Haitta katsotaan pysyväksi, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane, kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluttua tapaturmasta.

Yleisen haitan suuruuden arvioimiseksi erilaisten vammojen ja sairauksien aiheuttamat haitat suhteutetaan toisiinsa jakamalla vammat ja sairaudet haittaluokituksella niiden lääketieteellisen laadun ja vaikeusasteen perusteella 20 haittaluokkaan. Haittaluokat määritellään yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman läheisesti kuvaavin nimikkein, raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavin yleisemmin nimikkein tai kuvaamalla vammasta tai sairaudesta aiheutuvaa yleistä toiminnanvajausta. Jollei haittaluokan perus-

teissa erikseen toisin säädetä, haittaluokkaan sisältyy kysymyksessä olevaan vammaan ja sairauteen yleisen lääketieteellisen kokemuksen mukaan tavanomaisesti liittyvä kipu.

18 b §

Haittaluokka määritetään etsimällä haittaluokitukselta yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman tarkoin kuvaava nimike ja sitä vastaava haittaluokka. Jos soveltuva nimikettä ei ole tai jos nimikettä koskeva haittaluokka ei vammaan tai sairauden erityisen laadun, laajuuden tai vaikeusasteen vuoksi vastaa aiheutuvaa haittaa, haittaluokka määritetään koko raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavan yleisemmän nimikkeen perusteella. Haittaluokka määritetään viimeksi mainituin tavoin myös, jos samaan raajaan, aistiin tai muuhun toiminnalliseen kokonaisuuteen kohdistuu useita vammoja tai sairauksia.

Haittaluokkaa korotetaan, jos vammasta tai sairaudesta aiheutuu erityisen kiputilan vuoksi enemmän toiminnanvajausta kuin siitä sen laadun vuoksi yleensä muuten aiheutuisi. Keskipaikean kiputilan perusteella haittaluokkaa korotetaan vähintään yhdellä ja enintään kahdella haittaluokalla. Vaikean kiputilan perusteella haittaluokkaa voidaan korottaa tätäkin enemmän. Korotusta ei tehdä, jos kiputila otetaan sovellettavan nimikkeen mukaan muutoin erikseen huomioon haittaluokkaan vaikuttavana tekijänä.

Haittaluokkaa korotetaan vammojen ja sairauksien laatu ja vaikeusaste huomioon ottaen, jos tämän lain mukaan korvattava vamma tai sairaus kohdistuu elimeen tai toimintoon, joka oli jo ennen tapaturmaa työntekijälle poikkeuksellisen tärkeä hänen aikaisemman vammansa tai sairautensa takia.

Kahden tai useamman vammaan tai sairauden haittaluokat yhdistetään kokonaishaitan määrittämiseksi käyttämällä seuraavaa laskukaavaa:

$$K = A + B - \frac{A \times B}{20}$$

Kaavassa K tarkoittaa kokonaishaitan luokkaa sekä A suurempaa ja B pienempää tai toista yhtä suurta haittaluokkaa. Kolmen vammaan ja sairauden yhteinen haittaluokka saadaan käyttämällä kaavassa lukuna A edellä mainituin tavoin yhdistettyä kahden vammaan tai sairauden haittaluokkaa ja sijoittamalla luvuksi B pienin tai kolmas saman suuruisen haittaluokkaa. Jos vammoja tai sairauksia on useampia kuin kolme, laskutoimitus toistetaan vastaavalla tavalla käyttäen lukuna B aina seuraavaksi pienintä haittaluokkaa. Laskukaavaa käytettäessä haittaluokkaa tarkoittava luku pyöristetään lähimpään kokonaislukuun.

Edellä 4 momentissa säädettyä laskukaavaa ei käytetä laskettaessa yhteen haittaluokkia vammoista ja sairauksista, jotka kohdistuvat samanaikaisesti toisiaan korvaaviin parillisiin elimiin tai sekä näkö- että kuuloaistiin.

Jos haittaa ei voida määrittää edellä tässä pykälässä säädettyin tavoin tai siten määritetty haittaluokka poikkeaa olennaisesti haitasta, joka tapaturmasta aiheutuu yleisen toiminnanvajausten perusteella arvioituna, haittaluokka arvioidaan yleisen toiminnanvajausten perusteella.

Tapaturmasta aiheutuva kokonaishaitan haittaluokka ei voi olla suurempi kuin 20.

18 c §

Tarkemmat säännökset vammojen ja sairauksien haitan arvioinnista ja haittaluokista annetaan haittaluokituksessa, josta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

18 d §

Haittarahan suuruus vuodessa määräytyy vammaan haittaluokan perusteella 28 §:n 6 momentissa säädetystä vähimmäisvuositöansiosta alla olevan taulukon mukaan.

Haittaluokka	Määrä prosentteina 28 §:n 6 momentissa tarkoitettusta raha- määrästä
1	1,15
2	2,27
3	3,36
4	4,42
5	5,45
6	6,45
7	7,42
8	8,36
9	9,27
10	10,15
11	13
12	16
13	19
14	22
15	25
16	32
17	39
18	46
19	53
20	60

18 e §

Haittaluokkiin 1—10 kuuluvista vammoista tai sairauksista suoritetaan haittarahakorvaus kertakaikkisena. Haittaluokkiin 11—20 kuuluvista vammoista ja sairauksista suoritetaan haittarahakorvaus työntekijän valinnan mukaan joko jatkuvana tai kertakaikkisena.

Vammoista ja sairauksista, joille on lääketieteellisen kokemuksen mukaan ominaista, että ne pahenevat ja johtavat nopeasti kuolemaan, suoritetaan haittaluokkaa 10 vastaava kertakaikkinen korvaus. Haittaluokan ylittäessä 10 haittaraha suoritetaan jatkuvana sen haittaluokan mukaisesti, joka lääketieteellisen kokemuksen mukaan on ennakoitavissa ottaen huomioon vamman tai sairauden pahentuminen. Jatkuvasta haittarahasta ei vähennetä kertakaikkisena maksetun haittarahahan pääoma-arvoa.

Kertakorvaus lasketaan haittarahahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi huomioon ottaen työntekijän tilastollisin perustein ar-

vioitu keskimääräinen jäljellä oleva elinikä tapaturman sattuessa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella säädetään pääomituksen laskentaperusteista.

Jos haittaluokka myöhemmin vamman tai sairauden pahentumisen takia nousee vähintään yhdellä, työntekijällä on oikeus saada uudelleen haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Maksettavasta haittarahasta vähennetään tällöin 2 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta maksettua pääoma-arvoa vastaava haittarahahan määrä.

Jos työntekijä haluaa myöhemmin vaihtaa jatkuvana maksettavan haittarahakorvauksensa kertakorvaukseksi, hänellä on 2 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta oikeus tähän vaihtoon. Tällöin haittarahakorvaus vaihdetaan sen pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi. Kertakorvaus lasketaan haittarahahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi huomioon ottaen työntekijän tilastollisin perustein arvioitu keskimääräinen jäl-

jellä oleva elinikä ajankohtana, jolloin jatkuvana maksettu haittaraha vaihdetaan kertakorvaukseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään pääomituksen laskentaperusteista.

lain (398/1995) mukaan vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 2 §:n 1 momentissa mainittua vahinkovakuutusluokan 1 mukaista vakuutusta Suomessa.

29 §

Tämän lain mukaisen vakuutuksen voi myöntää sellainen vakuutusyhtiö, jolla on oikeus harjoittaa vakuutusyhtiölain (521/2008) tai ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin tapaturmiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 16 päivänä lokakuuta 2009

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Liisa Hyssälä*

Laki

tapaturmavakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä elokuuta 1948 annetun tapaturmavakuutuslain (608/1948) 18 a ja 18 b § sekä 29 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 18 a § laeissa 526/1981, 1642/1992 ja 1314/2002, 18 b § mainitussa laissa 1642/1992 ja 29 §:n 1 momentti laissa 483/2001, sekä
lisätään lakiin uusi 18 c—18 e §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

18 a §

Haittarahaa suoritetaan työntekijälle, joka ei saa päivärahaa ja jolle aiheutuu tapaturmasta johtuvasta vammasta tai sairaudesta pysyvää yleistä haittaa. Yleistä haittaa pidetään pysyvänä, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane.

Edellä 1 momentissa sanotulla yleisellä haitalla tarkoitetaan muuta vahinkoa kuin työkyvyn alentumista. Tämän suuruuden määrittämistä varten sosiaali- ja terveystoimintamääräyksien mukaisesti jakaa yleistä haittaa aiheuttavat vammat ja sairaudet 20 haittaluokkaan.

Ehdotus

18 a §

Haittarahaa suoritetaan työntekijälle *työtapaturman aiheuttamasta vammasta ja sairaudesta johtuvasta pysyvästä yleisestä haitasta*. Haittarahalla ei korvata tapaturman aiheuttamaa työkyvyn alentumista, hoidon tai avun tarpeesta johtuvia kustannuksia eikä muuta vahinkoa, josta säädetään erikseen korvaus tässä laissa tai tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetussa laissa (625/1991).

Yleisellä haitalla tarkoitetaan tapaturman aiheuttamaa toimintakyvyn alentumista (toiminnanvajausta). Toimintakykyä verrataan samanikäisen terveen henkilön toimintakykyyn. Tällöin otetaan huomioon rajoitukset, joita vammasta tai sairaudesta huomioon ottaen sen laatu ja vaikeusaste yleensä aiheutuu jokapäiväisessä elämässä.

Haittarahan suuruus määräytyy työntekijälle vamman haittaluokan perusteella alla olevan taulukon mukaan.

Haittaluokka	Määrä prosentteina 28 §:n 6 momentissa tarkoitettusta rahamäärästä
1	1,15
2	2,27
3	3,36
4	4,42
5	5,45
6	6,45
7	7,42
8	8,36
9	9,27
10	10,15
11	13
12	16
13	19
14	22
15	25
16	32
17	39
18	46
19	53
20	60

Toimintakykyä arvioitaessa ei oteta huomioon ammattia, elin- ja asuinoloja eikä työntekijän muita yksilöllisiä olosuhteita. Toimintakykyä arvioitaessa otetaan huomioon tekonivelen, proteesin tai muun apuvälineen avulla saavutettu toimintakyvyn parantuminen. Haitta katsotaan pysyväksi, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane, kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluessa tapaturmasta.

Yleisen haitan suuruuden arvioimiseksi erilaisten vammojen ja sairauksien aiheuttamat haitat suhteutetaan toisiinsa jakamalla vammat ja sairaudet haittaluokituksella niiden lääketieteellisen laadun ja vaikeusasteen perusteella 20 haittaluokkaan. Haittaluokat määritellään yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman läheisesti kuvaavin nimikkein, raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavin yleisemmin nimikkein tai kuvaamalla vammasta tai sairaudesta aiheutuvaa yleistä toiminnanvajausta. Jollei haittaluokan perusteissa erikseen toisin säädetä, haittaluokkaan sisältyy kysymyksessä olevaan vammaan ja sairauteen yleisen lääketieteellisen kokemuksen mukaan tavanomaisesti liittyvä kipu.

18 b §

Haittaluokkiin 1—10 kuuluvista vammoista tai sairauksista suoritetaan haittarahakorvaus kertakaikkisena. Haittaluokkiin 11—20 kuuluvista vammoista ja sairauksista suoritetaan haittarahakorvaus työntekijän valinnan mukaan joko jatkuvana tai kertakaikkisena.

Vammoista ja sairauksista, joille on lääketieteellisen kokemuksen mukaan ominaista vamman tai sairauden tilan nopeasti kuolemaan johtava pahentuminen, suoritetaan haittaluokkaa 10 vastaava kertakaikkinen korvaus. Haittaluokan ylittäessä 10 haittaraha suoritetaan jatkuvana sen haittaluokan mukaisesti, joka lääketieteellisen kokemuksen mukaan on ennakoitavissa ottaen huomioon vamman tai sairauden pahentumisen. Jatkuvasta haittarahasta ei vähennetä kertakaikkisena maksetun haittarahan pääoma-arvoa.

Kertakorvaus lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi työntekijän ikä huomioon ottaen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset haittarahan kertakorvauksen laskemisesta.

Jos haittaluokka myöhemmin vamman tai sairauden pahentumisen takia nousee vähintään kahdella, työntekijällä on oikeus saada uudelleen haittarahaa muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Maksettavasta haittarahasta on tällöin kuitenkin vähennettävä 2 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta maksettua pääoma-arvoa vastaava haittarahan määrä.

Jos työntekijä haluaa myöhemmin vaihtaa jatkuvana maksettavan haittarahakorvauksensa kertakorvaukseksi, hänellä on 2 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta oikeus tähän vaihtoon. Tällöin haittarahakorvaus vaihdetaan sen pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi.

18 b §

Haittaluokka määritetään etsimällä haittaluokituksesta yhtä tai useampaa vammaa tai sairautta mahdollisimman tarkoin kuvaava nimike ja sitä vastaava haittaluokka. Jos soveltuvaa nimikettä ei ole tai jos nimikettä koskeva haittaluokka ei vamman tai sairauden erityisen laadun, laajuuden tai vaikeusasteen vuoksi vastaa aiheutuvaa haittaa, haittaluokka määritetään koko raajan, aistin tai muun toiminnallisen kokonaisuuden toiminnanvajausta kuvaavan yleisemmän nimikkeen perusteella. Haittaluokka määritetään viimeksi mainituin tavoin myös, jos samaan raajaan, aistiin tai muuhun toiminnalliseen kokonaisuuteen kohdistuu useita vammoja tai sairauksia.

Haittaluokkaa korotetaan, jos vammasta tai sairaudesta aiheutuu erityisen kiputilan vuoksi enemmän toiminnanvajausta kuin siitä sen laadun vuoksi yleensä muuten aiheutuisi. Keskivaikean kiputilan perusteella haittaluokkaa korotetaan vähintään yhdellä ja enintään kahdella haittaluokalla. Vaikean kiputilan perusteella haittaluokkaa voidaan korottaa tätäkin enemmän. Korotusta ei tehdä, jos kiputila otetaan sovellettavan nimikkeen mukaan muutoin erikseen huomioon haittaluokkaan vaikuttavana tekijänä.

Haittaluokkaa korotetaan vammojen ja sairauksien laatu ja vaikeusaste huomioon ottaen, jos tämän lain mukaan korvattava vamma tai sairaus kohdistuu elimeen tai toimintoon, joka oli jo ennen tapaturmaa työntekijälle poikkeuksellisen tärkeä hänen aikaisemman vammansa tai sairautensa takia.

Kahden tai useamman vamman tai sairauden haittaluokat yhdistetään kokonaisuuden määrittämiseksi käyttämällä seuraavaa laskukaavaa:

$$K = A + B - \frac{A \times B}{20}$$

Kaavassa K tarkoittaa kokonaisuuden haittaluokkaa sekä A suurempaa ja B pienempää tai toista yhtä suurta haittaluokkaa. Kolmen vamman ja sairauden yhteinen haitta-

luokka saadaan käyttämällä kaavassa lukuna A edellä mainituin tavoin yhdistettyä kahden vamman tai sairauden haittaluokkaa ja sijoittamalla luvuksi B pienin tai kolmas saman suuruinen haittaluokka. Jos vammoja tai sairauksia on useampia kuin kolme, laskutoimitus toistetaan vastaavalla tavalla käyttäen lukuna B aina seuraavaksi pienintä haittaluokkaa. Laskukaavaa käytettäessä haittaluokkaa tarkoittava luku pyöristetään lähimpään kokonaislukuun.

Edellä 4 momentissa säädettyä laskukaavaa ei käytetä laskettaessa yhteen haittaluokkia vammoista ja sairauksista, jotka kohdistuvat samanaikaisesti toisiaan korvaaviin parillisiin elimiin tai sekä näkö- että kuuloaistiin.

Jos haittaa ei voida määrittää edellä tässä pykälässä säädetyin tavoin tai siten määritetty haittaluokka poikkeaa olennaisesti haitasta, joka tapaturmasta aiheutuu yleisen toiminnanvajauksen perusteella arvioituna, haittaluokka arvioidaan yleisen toiminnanvajauksen perusteella.

Tapaturmasta aiheutuva kokonaihaitan haittaluokka ei voi olla suurempi kuin 20.

18 c §

Tarkemmat säännökset vammojen ja sairauksien haitan arvioinnista ja haittaluokista annetaan haittaluokituksessa, josta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

18 d §

Haittarahan suuruus vuodessa määräytyy vamman haittaluokan perusteella 28 §:n 6 momentissa säädetyistä vähimmäisvuosityöansioista alla olevan taulukon mukaan.

<i>Haittaluokka</i>	<i>Määrä prosentteina 28 §:n 6 momentissa tarkoitettusta raha- määrästä</i>
<i>1</i>	<i>1,15</i>
<i>2</i>	<i>2,27</i>
<i>3</i>	<i>3,36</i>
<i>4</i>	<i>4,42</i>
<i>5</i>	<i>5,45</i>
<i>6</i>	<i>6,45</i>
<i>7</i>	<i>7,42</i>
<i>8</i>	<i>8,36</i>
<i>9</i>	<i>9,27</i>
<i>10</i>	<i>10,15</i>
<i>11</i>	<i>13</i>
<i>12</i>	<i>16</i>
<i>13</i>	<i>19</i>
<i>14</i>	<i>22</i>
<i>15</i>	<i>25</i>
<i>16</i>	<i>32</i>
<i>17</i>	<i>39</i>
<i>18</i>	<i>46</i>
<i>19</i>	<i>53</i>
<i>20</i>	<i>60</i>

18 e §

Haittaluokkiin 1—10 kuuluvista vammoista tai sairauksista suoritetaan haittarahakorvaus kertakaikkisena. Haittaluokkiin 11—20 kuuluvista vammoista ja sairauksista suoritetaan haittarahakorvaus työntekijän valinnan mukaan joko jatkuvana tai kertakaikkisena.

Vammoista ja sairauksista, joille on lääketieteellisen kokemuksen mukaan ominaista, että ne pahenevat ja johtavat nopeasti kuolemaan, suoritetaan haittaluokkaa 10 vastaava kertakaikkinen korvaus. Haitta-

luokan ylittäessä 10 haittaraha suoritetaan jatkuvana sen haittaluokan mukaisesti, joka lääketieteellisen kokemuksen mukaan on ennakoitavissa ottaen huomioon vamman tai sairauden pahentuminen. Jatkuvasta haittarahasta ei vähennetä kertakaikkisena maksetun haittarahan pääoma-arvoa.

Kertakorvaus lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi huomioon ottaen työntekijän tilastollisin perustein arvioitu keskimääräinen jäljellä oleva elinikä tapaturman sattuessa. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään pääomituksen laskentaperusteista.

Jos haittaluokka myöhemmin vamman tai sairauden pahentumisen takia nousee vähintään yhdellä, työntekijällä on oikeus saada uudelleen haittaraha muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Maksettavasta haittarahasta vähennetään tällöin 2 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta maksettua pääoma-arvoa vastaava haittarahan määrä.

Jos työntekijä haluaa myöhemmin vaihtaa jatkuvana maksettavan haittarahakorvauksensa kertakorvaukseksi, hänellä on 2 momentissa säädettyä poikkeusta lukuun ottamatta oikeus tähän vaihtoon. Tällöin haittarahakorvaus vaihdetaan sen pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi. Kertakorvaus lasketaan haittarahan pääoma-arvoa vastaavaksi pääomaksi huomioon ottaen työntekijän tilastollisin perustein arvioitu keskimääräinen jäljellä oleva elinikä ajankohtana, jolloin jatkuvana maksettu haittaraha vaihdetaan kertakorvaukseksi. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään pääomituksen laskentaperusteista.

29 §

Tämän lain mukaisen vakuutuksen voi myöntää sellainen vakuutusyhtiö, jolla on oikeus harjoittaa vakuutusyhtiölain (1062/1979) tai ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) mukaan suomalaisten vakuutusyhtiöiden ja vakuutusyhdistysten sekä Suomessa toimivien ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusluokista annetun sosiaali- ja terveysministeriön

29 §

Tämän lain mukaisen vakuutuksen voi myöntää sellainen vakuutusyhtiö, jolla on oikeus harjoittaa vakuutusyhtiölain (521/2008) tai ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) mukaan vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 2 §:n 1 momentissa mainittua vahinkovakuutusluokan 1 mukaista vakuutusta Suomessa.

päätöksen (858/1995) 1 §:n 1 kohdassa mainitun vahinkovakuutusluokan 1 mukaista vakuutusta Suomessa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin tapaturmiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.